

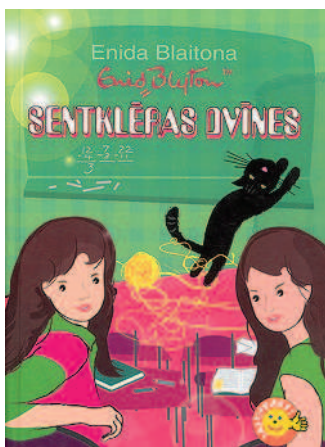
Sandra Okuneva

Latviski tulkotā literatūra 2007.gadā: piedāvājums pusaudžiem

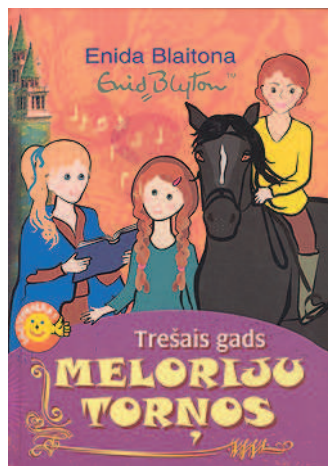
2007.gadā no cittautu autoru radītā latviešu lasītājam piedāvāts vairāk nekā simt grāmatu. No tām apmēram četrdesmit adresētas pusaudžiem vecumā no 10 līdz 16 gadiem. Līdzās pazīstamu autoru darbu tulkojumiem lasītāju gaida iepazīšanās ar jauno autoru daļradi.

Izdevniecība "Omnia mea" parūpējusies par atkalredzēšanos ar literārās pasakas žanra aizsācēju **Šarlu Pero** (*Charles Perrault*, 1628–1703), laižot klajā viņa "**Pasakas**", kas atsevišķā krājumā Latvijā līdz šim nav izdotas. Izdevumā apkopoti 1697.gadā Parīzē izdotie astoņi "Stāstiņi vai pagājušo laiku pasakas" (*Perrault, Charles. Histoires ou Contes du temps passé. Paris, 1697*). Vairums no pasakām ("Aizmigušā meža skaistule", "Runcis zābakos", "Sarkangalvīte", "Fejas dāvanas", "Pelnušķīte", "Īkstītis") latviešu lasītājam ir pazīstamas, dažas — mazāk zināmas ("Rikē ar cekuliņu", "Zilbārdis"). Tulkotājas Sarmītes Madžules sagatavotajā priekšvārdā var iepazīties arī ar dažiem interesantiem Š.Pero grāmatas tapšanas un izdošanas apstākļiem 17.gadsimtā.

Izdevumam ir liela kultūrvēsturiskā nozīme, ko palielina 19.gadsimta franču mākslinieka Gistava Dorē (*Gustave Doré*, 1832–1883) ilustrācijas.

Angļu rakstnieces **Enidas Blaitonas** (*Enid Mary Blyton*, 1896–1968, <http://www.enidblyton.net>) grāmatu sižeti ir vienkārši un rakstīšanas stils — vienveidīgs, tomēr viņa ir viena no visvairāk lasītajām un tulkotajām 20.gadsimta bērnu rakstniecēm pasaulē, jo izceļas ar prasmi iedzīvoties bērnu pārdzīvoju-

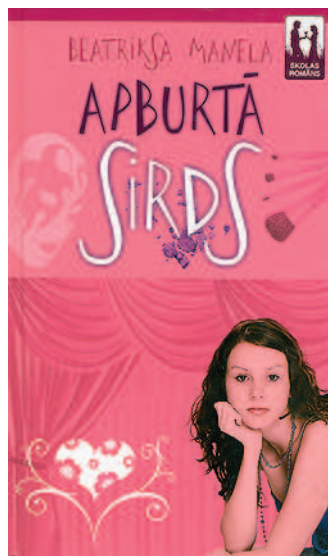

mos. E.Blaitonas grāmatas vēsti par piedzīvojumiem un noslēpumiem, pusaudžu dzīvi skolā. Autores pieredze veidojusies skolotājas un žurnālistes darbā, rakstot dzejoļus un īsus stāstiņus mazajiem lasītājiem 20.gadsimta pirmajā pusē. Pedagoģes gars atklājas vēlmē audzināt lasītājus un izskaidrot, kāda rīcība ir laba un kāda — slikta.

E.Blaitonas darbi iecienīti arī Latvijā. Dažos pēdējos gados vien (ņemot vērā senāk tulkotos darbus) izdevniecība "Zvaigzne ABC" izdevusi aptuveni 10 E.Blaitonas grāmatas vidējā skolas vecuma lasītājam, piemēram, "Piedzīvojumu ieleja" (2004), "Piedzīvojumu jūra" (2004), "Piedzīvojumu kalns" (2005), "Piedzīvojumu pils" (2003), "Piedzīvojumu sala" (2002) u.c. 2007.gadā latviski izdoto E.Blaitonas grāmatu klāstu papildinājuši divi darbi — "**Sentklēras dvīnes**" un "**Trešais gads Meloriju tornos**" (Rīga : Zvaigzne ABC).

Vācu rakstnieces **Beatriksas Manelas** (*Beatrix Mannel*, 1961, <http://www.beatrix-mannel.de>) "**Apburtā sirds**" (Rīga : Jumava) stāsta par iemīlēšanos, vilšanos

un sevis meklējumiem. Tas ir saistošs, dzīvīgs stāstījums pusaudžiem par viltus un patiesām jūtām, jūtu pasaules sarežģītību un māku orientēties tajā.

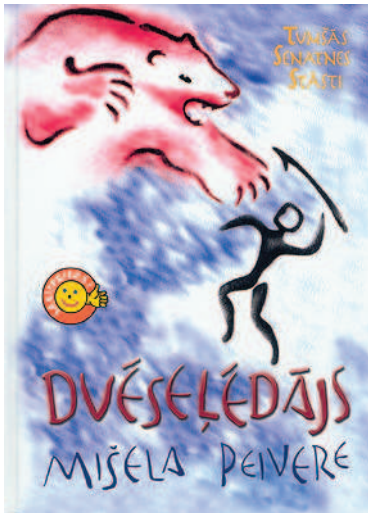

Izvēloties romāna darbības vidi, B.Manela izmantojusi personisko pieredzi, studējot teātra zinātni: romāna galvenā varone Emīlija Elenbeka aizgājusi no ģimnāzijas profesiju, un strādā operas teātrī. Saskarsmē ar citiem darbiniekiem apgūstot darbam nepieciešamās iemaņas, veidojas meitenes dzīves pieredze.

Sīžets risināts tradicionālā "mīlestības trijstūra" situācijā: meitene un puisis, ko viņa mīl, bet kas nav mīlestības cienīgs; puisis, kas nespēj atklāt savas jūtas meitenei. Vēstījumu, kas sniegts Emīlijas vērtējumā, citās nodaļās, kam dots nosaukums "Viņš", papildina otra "es" — puīša — skatījums. Autore, sākotnēji neatsīfrējot, kas ir šis "viņš", rada zināmu intrīgu. Teātra atmosfēru papildina nodaļu ievadā liktās Georga Frīdriha Hendeļa (*George Friedrich Handel*, 1685–1759) operas "Alčina" teksta rindas, kas rada iestudējuma sagatavošanas noskaņas, gan arī sasauca ar notikumiem meitenes dzīvē. Par iemīlēšanos tiek ziņots jau 1.nodaļā: "Kopš esmu iepazīsies ar Paulu, vēlos pārtapt pati. Gribu būt sa-

traucoša, mirdzoša, interesanta persona." Tas atspoguļojas arī nodaļas ievadam izvēlētajās vārmās: "Tikko tevi ieraudzīju, mani ķēra mīlas bulta, vilinošas acis, un es iepazinu dievišķā Amora spēku." (7.lpp.) Savukārt grāmatas pēdējās nodaļas, Emīlijas un Džesa attiecību atrisinājuma ainas ievads jau piesaka *happy end* motīvu: "Pēc tik smagām, rūgtām ciešanām dvēsele gūst mierinājumu un mieru, izmisums pārtop priekā, un mīla uzvar. Laimes pilnas ir šīs stundas..." (147.lpp.) Paralēles ar operas "Alčina" tēliem un situācijām, operas teksta patosa sastatījums ar notikumiem jauniešu attiecībās rada nedaudz ironiski iekrāsotu intonāciju un neļauj romānam kļūt raudulīgi sentimentālam.

Angļu rakstniece **Mišela Peivere** (*Michelle Paver*, <http://www.michellepaver.com>) dzimusi 1960.gadā

Centrālāfrikā, vēlāk pārcēlusies uz dzīvi Anglijā. M.Peiveri jau kopš bērnības interesējusi dzīvnieku dzīve un senvēsture. Vēlme izzināt pasauli mudinājusi viņu doties tālos ceļojumos — autore bijusi Norvēģijā, Lapzemē, Islandē, Karpatu kalnos un nomalās Dienvidkalifornijas vietās. Spilgtie ceļojumu iespaidi ievīti arī M.Peiveres grāmatu sērijā "Tum-

šās senatnes stāsti". Pavisam sērijā iecerētas sešas grāmatas, no kurām četras jau publicētas, bet piektā un sestā vēl ir ceļā pie lasītāja. 2007.gadā latviski tulkotas ir trīs: "**Vilkabrālis**", "**Garagājējs**", "**Dvēseļēdājs**" (Rīga: Zvaigzne ABC). Romānos lasītājs tiek aicināts aizraujošā ceļojumā kopā ar desmitgadīgo zēnu Toraku, kuram, paliekot bez tēva, jāmacās ne tikai izdzīvot, bet arī atšķirt labo no ļaunā, atrast draugus un pildīt savu īpašo misiju — iznīcināt dēmonu, kas apdraud Mežu. M.Peiveri izdevies radīt interesantu un saistošu stāstu par spēcīgu un dabai tuvu cilvēku dzīvi senatnē.

Ar M.Peiveres senās vēstures romāniem zināmā mērā

sasauca franču autora **Anrija Lēvenbruka** (*Henri Loevenbruck*, <http://www.henriloevenbruck.com>) grāmata "**Meitene un vilcēne**" (Rīga: Zvaigzne ABC, 2007) — pirmais romāns no triloģijas "Moirā". Autors dzimis Parīzē 1972.gadā, viņš ir žurnālists, mūziķis un rakstnieks, strādājis par kultūras izdevuma galveno redaktoru.

Šobrīd A.Lēvenbruks pilnībā nodēvējis romānu un kino scenāriju rakstīšanai. A.Lēvenbruka iemīļotā tēma ir mitoloģiskā fantastika, par tādu uzskatāms arī darbs "Meitene un vilcēne". Rakstnieks ļāvis vaļu iztēlei, nepretendēdams ne uz zinātniski precīzu ķeltu pasaules, ne vilku dabas attēlojumu. Grāmatas sižets vēstī par trīspadsmitgadīgu bāreni Alea, kurai atrastais druīdu gredzens piešķiris pārdabiskas spējas. Paralēli meitenes piedzīvojumiem rakstnieks atklājis baltās vilcenes Imalas cīņu par izdzīvošanu.

Grāmatas lasītājs varētu būt pusaudzis, kas aizraujas ar fantāzijas žanru un kam ir pietiekoši noturīga uzmanība un pacietība, lai izlasītu apjomīgo sacerējumu ar detalizētajiem vides, varoņu un notikumu aprakstiem.

Žaklīna Vilsons (*Jacqueline Wilson*, <http://www.jacquelinewilson.co.uk>) — viena no populārākajām autorēm mūsdienu bērnu literatūras pasaulē — dzimusi Anglijā 1945.gadā. Kopš bērnības viņa sapņojusi kļūt par rakstnieci un jau 9 gadu vecumā uzrakstījusi pirmo stāstu. Darba gaitas sākusi izdevniecībā un divus gadus publicējusi presē. Kopš 1990.gada Ž.Vilsons raksta jauniešiem un bērniem — tapuši vairāk nekā 70 darbi. Rakstniece interesantā un spraigā sižetā bez sentimentalitātes, patiesi atklāj sevis meklējumus agrīnā pusaudža vecumā.

Autorei piešķirtas daudzas nozīmīgas Lielbritānijas literārās prēmijas, viņas darbus atzinīgi novērtējusi arī Latvijas "Bērnu žūrija".

Latviešu valodā izdevniecība "Zvaigzne ABC" izdevusi vairākus Ž.Vilsons romānus un stāstus par meitenēm: "Labākās draudzenes" (2005), "Lola Rouza" (2005), "Mistastes bērns" (2003), "Sliktās meitenes" (2005), "Vikija — eņģelis" (2003) u.c. 2007.gadā Ž.Vilsons izdevumus latviešu valodā papildinājušas divas grāmatas: "**Projekts "Lotija"**" un "**Dviņu spēles**" (Rīga: Zvaigzne ABC).

Grāmatas "**Dviņu spēles**" galvenās varones ir desmitgadīgas dvīnes Rūbija un Gārnetā. Notikumu tēlojumam autore izvēlējusies dienasgrāmatas formu, tāpēc vēstījums veidots pirmajā personā. "Es" gan iegūst divas sejas, jo meitenes piedzīvoto un pārdzīvoto atskaišu grāmatā pieraksta pamišus. Dominējošā stāstītāja ir Rūbija — vecākā, aktīvākā, impulsīvākā — viņa pērk apģērbus abām, vēlas kļūt aktrise, sākusi rakstīt abu dzīvesstāstu, jo "es varu runāt un runāt". (5.lpp.)

Rūbija ātrāk sadusmojas, kā arī apzinās savu vadošo lomu: "Es esmu Lielais Sierra Gabals. Tu esi tikai Mazā Kripatiņa." (29.lpp.) Jaunākā dviņumāsa Gārnetā ir klusāka, mierīgāka, līdzsvarotāka, viņas vērojumi fiksēti kā piebildes, īsi komentāri vai iebildes: "(..) man nepatīk stāstīt par sevi. Vienmēr viss ir "mēs"." (14.lpp.) Dviņu divējādība iezīmēta arī grāmatas

teksta noformējumā. Katras meitenes rakstītais ir labi atpazīstams: Rūbijas piezīmes ir ierastā, Gārnetas — slīpā drukā. Divu ilustrētāju piesaukums grāmatas sākumā (Rūbiju zīmējis Niks Šarets, Gārnetu — Sjū Hīpa) gan šķiet autores humoristiski smalks mājiens par diviņu atšķirībām. Bet varbūt tomēr ne...

Grāmatas trīspadsmit nodaļās atklājas pazīstama mūsdienu situācija: Beikeru ģimenes meitenes dzīvo kopā ar vecmāmiņu un tēti. Dienasgrāmatā ietverts retrospektīvs meiteņu stāsts par mammas Opālas un tēta Ričarda mīlestību, ģimeni, māmiņas slimību un nāvi, par samierināšanos un jaunas kārtības izveidi, ko izjauc "dumjā sprogainā muļķa Roze". (22.lpp.) Lai saglabātu ierastās attiecības un atbaidītu tēta draudzeni, meitenes uzsāk tradicionālās diviņu spēles ar mainīšanos vietām. Tā atskats pagātnē nemanāmi pārāug tiešā notikumu tēlojumā, kas spilgti un saistoši vēsta par pārmaiņām diviņu dzīvē, jo Roze ir mainījusi "lietu kārtību". (33.lpp.) Ģimene pārceļas uz citu dzīvesvietu, meitenēm jāieķējas jaunā skolā, jāšķiras no vecmāmiņas, jāpieņem jauni noteikumi. Autore prasmīgi atklāj pusaudžiem raksturīgo saasināto uztveri diviņu piezīmēs, kas fiksē, ka jaunā vieta ir vissliktākā uz pasaules, tajā ir vissliktākie cilvēki, skolotāja ar muļķīgām prasībām, aprobežoti klasesbiedri u.tml. Pašradītiem konfliktiem pārpilnajā situācijā rakstniece iezīmē jaunu piedzīvojumu: pēc sludinājuma par TV seriāla uzņemšanu (cik zīmīgi — pēc E.Blaitonas grāmatas "Sentklēras dvīnes" motīviem) dvīnes slepeni dodas uz Londonu, lai piedalītos konkursā. Konfliktēšana ar apkārtējo pasauli gan vieno māsas, gan rada plaisas viņu savstarpējās attiecībās. Psiholoģiski pamatots ir Rūbijas un Gārnetas patstāvības, katrai sava "es" meklējumu sarežģītā procesa tēlojums. To paspilgtina atteikšanās no kopīgas dienasgrāmatas rakstīšanas (simboliska kopības zīme) un sāpīgā atziņa, ka "(..) "mēs" vairs neesam "mēs" un nekad nebūsim." (119.lpp.)

Londonā dzīvojošā mūziķa **Stīvena Iserlisa** (*Steven Isserlis*, 1958, <http://www.stevenisserlis.com>) grāmata "**Kāpēc Bēthovens izgāza zupu: un vēl daudzi citi stāsti par slaveniem komponistiem**" (Rīga: Jāņa Rozes apgāds) ir saistoša lasāmviela gan maziem, gan lieliem lasītājiem, gan tiem, kas īpaši interesējas par mūziku, gan tiem, kas neko daudz par to nezina.

S.Iserlisa dzīve cieši jo cieši saistīta ar mūziku: viņš uzaudzis mūziķu ģimenē, ir čellists, mūzikas pedagogs un tās popularizētājs. S.Iserliss uzstājas kopā ar pasaules vadošajiem orķestriem un diriģentiem, ir saņēmis virkni dažādu prestižu balvu mūzikā. 2006.gadā S.Iserliss muzicējis arī Rīgā, latviešu komponista Pētera Vaska jubilejas koncertā un ir Latvijas Lielās mūzikas balvas laureāts.

S.Iserlisa 2001.gadā sarakstītā grāmata "Kāpēc Bēthovens izgāza zupu" piedzīvojusi jau trešo, atkārtoto izdevumu, iznākusi daudzās valodās un nu piedzīvojusi arī izdevumu latviski. Grāmata iepazīstina ar sešiem interesantiem stāstiem par mūziku, komponistiem Johanu Sebastianu Bahu, Vofgangu Amadeju Mocartu, Ludvigu van Bēthovenu, Robertu Šūmani, Johannesu Brāmsu un Igoru Stravinski.

Grāmatas sākumā "Piebildē vecākiem" autors sniedz ieteikumus pieaugušajiem, kā grāmata lasāma

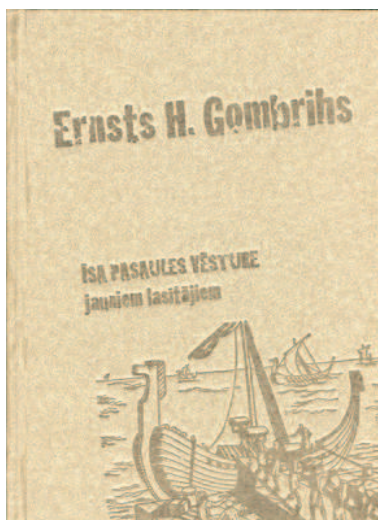

(portrets, lakonisks mūzikas raksturojums, ieteikumi, ko klausīties, fakti par komponistu dzīvi un ar to saistītas dažas epizodes). Pusaudzi varētu uzrunāt dinamiskais, neformālais vēstījums par diženiem komponistiem — cilvēkiem ar saviem ieradumiem, vajībām, uzvedības īpatnībām. Piemēram, R.Šūmaņa nerunību, romantiskumu mākslā un praktiskumu dzīvē, mīlestību pret klavierskolotāja Vīka meitu Klāru. Ieskatam neliels fragments no S.Iserlisa stāstījuma: "Un tad notika kas savāds — Klāra pieauga. Roberts pēkšņi pamanīja, ka meitene kļuvusi itin pievilcīga, un kādudien viņš to kaislīgi noskūpstīja. (Piedodiet, kam šādas lietas nepatīk, jūs varat mierīgi pārlēkt uz nākamo rindkopu. Reiz kopā ar dēlenu aizgājām uz piedzīvojumu filmu, un es raizējos, ka cīņu skati viņu varētu satraukt, tomēr tie zēnu netraucēja. Pēc tam sekoja skūpstu aina, un nākamās piecas minūtes viņš pavadīja, miegdams ciet acis un činkstēdams. Vajadzēja gan būt otrādi, bet nu nekas.) Lai vai kā — Klāra gandrīz noģība (labi gan, ka tomēr ne, jo viņi tobrīd atradās uz kaut kādām akmens kāpnēm un Klāra tad būtu sasitusi galvu un visu sabojājusi). Viņa neprātīgi iemīlējās Robertā un viņš Klārā, un viss bija skaisti un rožaini." (80.–81.lpp.)

Nobeigumā pievienots mūzikas terminu skaidrojums ar humoristiskiem komentāriem: "Klavieres, klavesīns, ērģeles — taustiņinstrumenti, ar kuriem vienlaicīgi var izspēlēt vairāk skaņu nekā ar citiem instrumentiem. (...) Šiem instrumentiem vajadzētu arī zobārsta palīdzību, jo blakus baltajiem zobiem rēgojas daudzi melni. (Nu labi, tos sauc par "taustiņiem" — Dievs vien zina, kāpēc, — tomēr tie izskatās kā milzīgi zobi.)" (143.lpp.)

Pie latviešu lasītājiem nonākusi arī **Ernsta Hansa Gombriha** (*Ernst Hans Gombrich*, 1909–2001, <http://www.gombrich.co.uk>) grāmata "**Īsa pasaules vēsture jauniem lasītājiem**" (Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2007), kam jau pagārš mūžs. E.H.Gombrihs dzimis Austrijā, Vīnē, taču lielāko daļu mūža nodzīvojis Lielbritānijā. Viņš ir mākslas vēsturnieks, mākslas psiholoģijas pētnieks ar fundamentālām zināšanām pasaules vēsturē, daudzu pētījumu un publikāciju autors. Jaunajiem lasītājiem viņš sarakstījis ievadu vizuālajā mākslā "Mākslas vēsture" (*The Story of Art*, 1950, tulkota vairāk nekā 30 valodās, latviski izdota 1997.gadā).

Pusaudžiem adresēto pasaules vēstures grāmatu E.H.Gombrihs sarakstījis, būdams tikai 26 gadus vecs. "Īsa

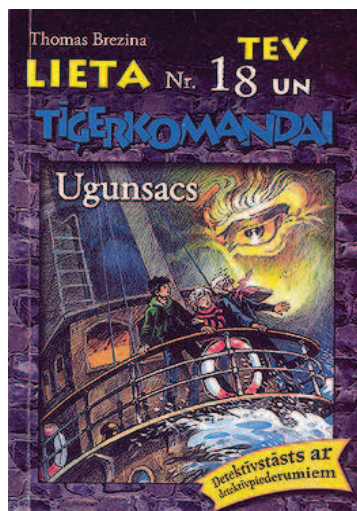
pasauls vēsture jauniem lasītājiem” ir vēsturnieka pirmā grāmata un vienīgā, kuru viņš sarakstīja vācu valodā. Grāmatas pirmais izdevums iznāca 1936.gadā un tika atzīts par vienu no labākajām vēstures grāmatām. 1935.gadā tapušais darbs papildināts 1998.gadā, angļu valodā izdots 2005.gadā. Izdevums tulkots vairāk nekā 20 valodās.

Paša grāmatas sākumā, zem vizualizētas laika strauzes attēla autors uzrunā lasītāju: “Ko tu saskati šajā laika strauvē? Šo to jau droši vien pazīsti. Pie paša horizonta Ēģiptes lielā piramīda, kas būvēta gandrīz pirms 5000 gadiem, tad Babilonas tornis, Atēnu Akropole, Ķīnas mūris, romiešu triumfa arka, bruņinieku pils, lielgabals, turku aplenktā Vīne, Frīdriha Lielā pils Potsdamā, pirmais vilciens un mūsdienu debesskrāpis.” (2.lpp.) Gan attēls, gan teksts ilustrē rakstnieka izvēlētos vēstures stāstījuma principus: 40 nodaļās autors ieskicē būtiskākos notikumus, personas, parādības un procesus pasaules vēsturē no akmens laikmeta līdz 20.gadsimta 60.gadiem.

E.H.Gombriha vēstures materiāla izklāstā svarīgākais ir nevis datu un faktu daudzums, bet laikmeta gara, atmosfēras radīšana, cilvēces sasniegumu un arī kļūdu tēlojums. Grāmatā dominē saruna ar lasītāju, faktu bagātībā izceļot atsevišķas epizodes, ainas, kas stāstītas tā, it kā būtu autora pieredzētas: “Aizraujošākais pasaules vēsturē man vienmēr šķitis tas, ka tā patiešām ir patiesība un ka visas šīs ievēribas cienīgās lietas bijušas tikpat īstas kā šodien tu un es. Turklāt lietas, kas notikušas vēsturē, ir dēkpilnākas un apbrīnojamākas nekā viss, ko varētu izgudrot.” (248.lpp.) Klātbūtnes efekts panākts ne tikai stāstot par laiku, ko piedzīvojis pats autors, bet grāmatā kopumā, nereti atsaucoties uz citu pieredzi, piemēram, par 19.gadsimta notikumiem atzīmējot: “To piedzīvoja mans vecaistēvs.” Vēstījums ir dzīvs, dinamisks, aizraujošs, dažkārt — arī komisks, dažkārt — uz pārdomām vedinošs.

2007.gadā izdota **Tomasa Brecinas**¹ (*Thomas Brezina*, 1963, <http://www.thomasbrezina.com>) detektīva piezīmju sērijas “**Lieta Tev un Tīģerkomandai: Nr.18**” kārtējā grāmata “**Ugunsacs**” (Rīga: Egmont Latvija). Stāsts papildina nepilnu desmit gadu laikā aptuveni divdesmit latviski tulkoto šī autora darbu klāstu, ko veido galvenokārt divu sēriju (“Detektīvstāsts ar detektīvpiederumiem” un “Zēniem Nē! Ieeja tikai raganām!”) grāmatas. Detektīvstāsts varētu būt interesants agrīnajā (10–11 gadi) pusaudža vecumā.

“Ugunsacs” atraktīvi īsās, dinamiskās nodaļās stāstīts par bērnu — Gitas, Lūkasa un Patrika — izmeklētāju gaitām. Te ir gan bīstams izbraukums jūrā, gan noslēpumainā ugunsbumba (lode, kas aprīkota ar spārniem), gan saistība ar modernajām tehnoloģijām, gan izsekoša-

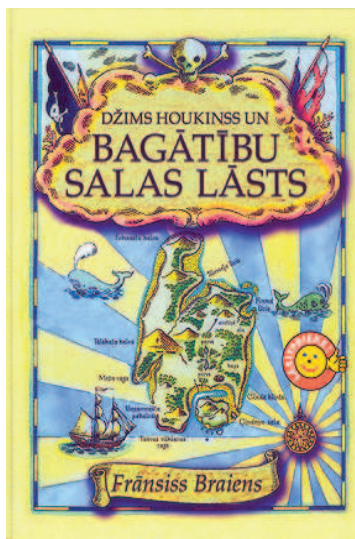

nas spriedze. Grāmata veidota kā spēle, kurā tiek iesaistīts lasītājs: līdzās informācijai par citiem Tīģerkomandas locekļiem autors paredzējis vietu arī lasītāja vārdam un foto; nodaļu beigās lasītājs rosināts atbildēt uz jautājumiem; ieviesta pareizo atrisinājumu novērtēšana ar punktiem.

T.Brecina — vairāk nekā 400 grāmatu (tulkotas aptuveni

30 valodās) autors, televīzijas un radio pārraižu veidotājs un vadītājs. Par saviem darbiem viņš saņēmis daudz apbalvojumu un tiek vērtēts kā viens no populārākajiem rakstniekiem mūsdienu bērnu literatūrā. Pasauli T.Brecina bērniem cenšas parādīt interesantu un labestīgu, tomēr neizskaistinot realitāti.

Frānsisa Braiena (*Francis Bryan*) grāmata “**Džims Houkinss un Bagātību salas lāsts**” (Rīga: Zvaigzne ABC) ir īru rakstnieka uz žurnālista Franka Dilanija (*Frank Delaney*, 1942, <http://www.frankdelaney.com>) darbs, kas izdots ar pseidonīmu, veidots no vecāko dēlu vārdiem. Rakstnieks sacerējis viņa iemīļotā autora Roberta Lūisa Stīvensona (*Robert Louis Stevenson*, 1850–1894) pazīstamā piedzīvojumu stāsta “Bagātību sala” turpinājumu.

Grāmatas sižets vēsta par notikumiem pēc desmit gadiem, kad kuģapuiķa Džims Houkinss izaudzis un kļuvis par viesnīcas “Admirālis Benbovs” saimnieku. Lai gan pēc atgriešanās no pirmā ceļojuma viņš solījies nekad vairs neatgriezties Bagātību salā, taču pēc sadursmes ar svešinieku ir spiests mainīt savu lēmumu. Tā lasītājs kopā ar Džimu nonāk bīstamiem piedzīvojumiem pārpilnā un aizraujošā ceļojumā, kura laikā atkal jāsatiekas ar Garo Džonu Silveru un viņa papagaili Kapteini Flintu, pirātu Džozefu Teitu un citiem jau pazīstamiem varoņiem. Ja R.L.Stīvensona darbs nav lasīts, tas netraucē uztvert notikumus un tēlu attiecības. Goda un cieņas, vājāko aizstāvības un pienākuma jūtu izcēlums grāmatas piedzīvojumu sižetu neuzbāzīgi papildina ar ētisku atziņu mācību. Grāmata var kļūt par interesantu lasāmvielu pusaudzī, ko nebaida 400 lappušu apjoms.

Latvijā iepazīst mangu

Starp daudzajiem tulkoto darbu izdevumiem kā atšķirīga parādība minama latviešu lasītājam mazpazīstamā, bet pasaulē arvien populārākā **MANGA**. 2007.gadā izdevniecība "Zvaigzne ABC" ir atsaukusies pasaules tendencēm, izdodot vairākas *mangas* grāmatas, starp

tām arī "**Lielo mangas grāmatu**", ar kuras palīdzību apgūstama *mangas* zīmēšana.

Vārds "manga" apzīmē karikatūru, dīvainus zīmējumus. Par *mangu* tiek saukti arī japāņu komiksi, t.i., zīmējumu sērija ar īsu skaidrojošu tekstu. Tā ir popu-

lāra un to lasa ne tikai Japānā, bet arī ASV, Eiropā un citur. Japāņu *mangu* lasa no labās puses uz kreiso. *Manga* sastāv no nodaļām, kuras var tikt apvienotas vienā izlasē. Nodaļas, kas iznākušas Japānā un ir japāņu valodā, sauc par RAW. Tulkotās un pārveidotās nodaļas sauc par SCANLATION.

Mangu stils un tematika var būt ļoti dažādi, tomēr pastāv zināma žanriskā klasifikācija, piemēram, *Shonen* ir vienkāršāk noformētas, adresētas zēniem no 10 gadu vecuma, to pamatā ir piedzīvojumi, spraigs sižets, galvenie varoņi — zēni; *Kazoku* ir *mangas* visai ģimenei; meitenēm no 18 gadu vecuma adresētas *Shoujo*, kam raksturīga romantika ar fantāzijas un drāmas piedevām un kas ir skaisti noformētas (ziedu vijas, meiteņu tēliem — lielas, izteiksmīgas acis); ir arī filozofiskas *mangas* u.tml.

Misaho Kudzirado (*Misaho Kujiradou*, http://lambiek.net/artists/k/kujiradou_misaho.htm) grāmata "**Princese Ai**" ir tipiska japāņu meiteņu *manga*, kuras tapšanā piedalījušās tādas populāras personas kā rokdziedātāja Kortnija Lova (*Courtney Love*) un dīdžejs Milkijs (*D.J. Milky*). Tās galvenā varone ir kāda noslēpumaina

princese no tikpat noslēpumainas planētas, dīva, kas mistiskā veidā no *Hao-sa* nonāk uz planētas *Zeme* ar svarīgu misiju — glābt. Mistiskais mijas ar reālo, varonība — ar trauslu mīlestību. Jāpiebilst, ka "Princese Ai" lasāma japāņiem raksturīgajā

manierē — spoguļattēlā — no beigām uz sākumu un no labās uz kreiso pusi.

M.Elisas Legrovas (*M.Alice LeGrow*) "**Bizengasta**" (<http://www.bizenghast.com>) pieskaitāma šausmu un piedzīvojumu *mangas* žanram. Tajā savijas reālā un mistiskā (garu un spoku) pasaule, robeža starp tām ir plūstoša, nenoteikta, dominē biedējoši sižeta pavērsieni, šausmu pasaules tēli, norādes uz noziegumiem u.tml. Daudz neskaidrību arī sižetā, piemēram, galvenā varone Dina ir te astoņgadīga meitene, te pusaudze,

te jaunieta. Teksts šķiet samocīts, zīmējumi — panaivi, tomēr *mangas* žanra noteikumi rietumnieciskā versijā tiek ievēroti.

Vai latviešu pusaudzis lasa *mangu*? Apstiprinoša atbilde rodama jauniešiem ierastajā komunikācijas vidē — globālajā tīmeklī, kurā tiek risinātas spraiņas diskusijas par *mangas* grāmatām. Domājot par *mangas* popularitātes ceļiem latviešu lasītāju vidē, gandrīz droši var paredzēt tās palielināšanos. Šāda secinājuma pamatā ir vērojumi lasītāju kultūras izmaiņās, ko analizējusi arī Ilva Skulte rakstā "Bērns un lasīšana: mīti, teksti un popkultūra".² Pieaugoša moderno tehnoloģiju ietekme veicina prasību pēc arvien ātrākas, kompaktākas

un pieejamākas informācijas saņemšanas, tāpēc jaunā paaudze priekšroku dod vizuālo zīmju lasīšanai.

Nobeigumā jāsecina, ka 2007.gadā latviešu pusaudžim no tulkoto darbu klāsta piedāvāta pietiekami daudzveidīga izvēle, tomēr vērojamas tendences, kas turpinās no iepriekšējiem gadiem: dominē grāmatas desmit līdz divpadsmit gadus veciem lasītājiem, mazāk darbu zēniem nekā meitenēm. Autori izvēlas rakstīt fantāzijas žanrā un izvairās no reālistiska pusaudža dzīves tēlojuma.

¹ Rakstā grāmatas autora uzvārda atveidē ievēroti latviešu valodas praksē nostiprinājušies norādījumi par vācu valodas īpašvārdu atveidi latviešu valodā, kur vācu **z** ir latviešu **c**, lai gan grāmatas izdevēji saglabājuši autora uzvārda rakstību atbilstoši oriģinālvalodai.

² **Skulte, Ilva.** Bērns un lasīšana: mīti, teksti un popkultūra. *Letonica*, Nr.16, 2007, [144.]–155.lpp.